

Rapport

Verenigingsmonitor Overijssel

Vitaliteitsindex

Verenigingsmonitor Overijssel

Vitaliteitsindex

In opdracht van Sportnetwerk Overijssel

Mulier Instituut

Niels Meulenbroeks
Janine van Kalmthout

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, oktober 2024
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

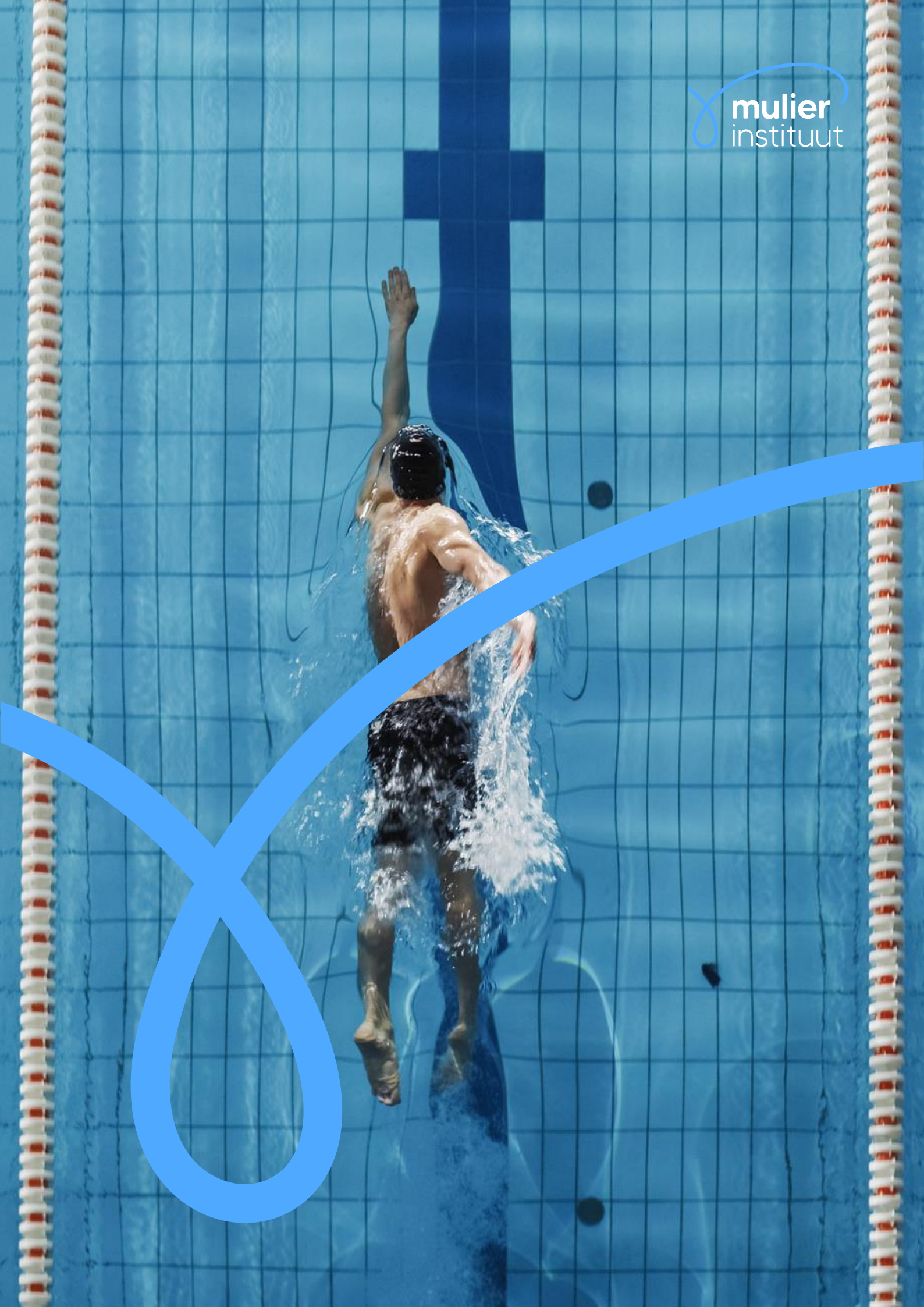
We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Verenigingsmonitor Overijssel

1	Inleiding	6
1.1	De vitaliteitsindex	6
1.2	Dataverzameling	6
2	Resultaten	8
2.1	Organisatiekracht	8
2.2	Maatschappelijke oriëntatie	10
2.3	Vitaliteit	12
	Bijlage 1 - Methodiek	15

Inleiding

Met deze verenigingsmonitor brengen we de vitaliteit van sportverenigingen in de provincie Overijssel in kaart.

De verenigingsmonitor geeft inzicht in het functioneren van sportverenigingen, de maatschappelijke rol die zij (willen) vervullen en eventuele bedreigingen in de toekomst. Op basis van de provinciale verenigingsmonitor hebben we een vitaliteitsindex voor de sportverenigingen in Overijssel opgesteld. De resultaten van dit onderzoek vergelijken we met landelijke cijfers, zodat we de situatie van de sportverenigingen in Overijssel kunnen afzetten tegen landelijke ontwikkelingen.

De resultaten kunnen de provincie en gemeenten helpen bij het optimaliseren van de dienstverlening en dienen als een middel om het gesprek met de verenigingen aan te gaan.

1.1 De vitaliteitsindex

Voor deze verenigingsmonitor hebben we aansluiting gezocht bij de vitaliteitsindex van de landelijke verenigingsmonitor van het Mulier Instituut. Hierbij is aandacht voor de kernthema's: ledenbestand, problemen, samenwerkingspartners, beleid, financiën, het (vrijwilligers)kader en de accommodatie. Deze thema's bepalen mede de vitaliteit van sportverenigingen.

Daarbij is het basismodel vitale sportclubs het uitgangspunt.¹ De vitaliteit bepalen we op basis van de organisatiekracht en de maatschappelijke oriëntatie van verenigingen. Zie bijlage 1 voor meer informatie hierover.

1.2 Dataverzameling

De verenigingsmonitor hebben we afgenomen in de vorm van een webenquête. Sportnetwerk Overijssel en de Overijsselse gemeenten hebben de sportverenigingen voor dit onderzoek uitgenodigd. De dataverzameling vond plaats van 16 april t/m 8 juli 2024. 209 sportverenigingen uit 20 gemeenten in Overijssel vulden de vragenlijst volledig in en hebben we meegenomen in de analyse.

Voor de gemeente Enschede heeft het Mulier Instituut in het voorjaar van 2024 een aparte verenigingsmonitor uitgevoerd. De data van de Enschedese verenigingen hebben we samengevoegd met de data van Overijssel.² In totaal hebben we de resultaten van 282 verenigingen geanalyseerd (74 verenigingen uit Enschede).

Het is onduidelijk hoe hoog het responspercentage is en hoe representatief de resultaten zijn voor de Overijsselse sportverenigingen. De respons verschilt sterk

¹ Lucassen, J., & Van Kalmthout, J. (2015). *Vitale clubs voor sport en samenleving*. Mulier Instituut.

² Meulenbroeks, N., & Van Kalmthout, J. (2024). *Verenigingsmonitor Enschede 2024*. Mulier Instituut.

per gemeente. Het is aannemelijk dat de Enschedese sportverenigingen oververtegenwoordigd zijn. Een aantal gemeenten heeft niet deelgenomen aan de monitor. Bij andere gemeenten heeft maar een enkele vereniging de vragenlijst ingevuld.

De cijfers in de figuren ronden we af op hele getallen. Het kan daardoor in enkele gevallen voorkomen dat de uitkomsten niet exact optellen tot 100 procent.

Resultaten

In dit hoofdstuk beschrijven we in hoofdlijnen de resultaten van het onderzoek op het gebied van organisatiekracht, maatschappelijke oriëntatie en vitaliteit.

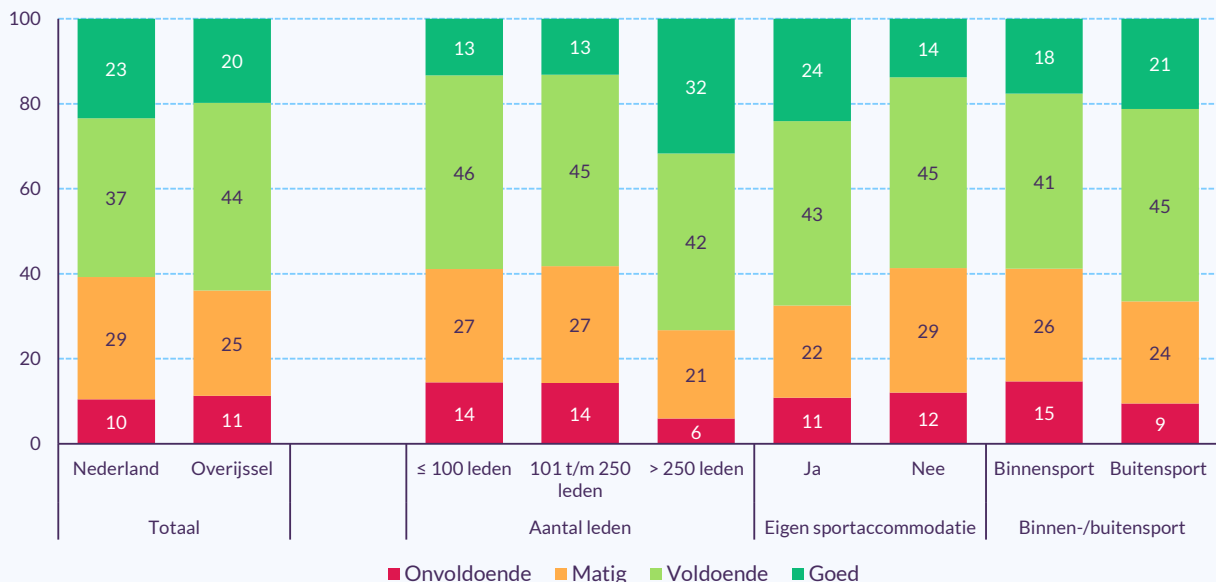
2.1 Organisatiekracht

De organisatiekracht van de sportvereniging definiëren we als de mate waarin de vereniging in staat is haar sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren. Deze index bestaat uit vijf criteria: leden, kader, accommodatie, financiën en beleid. De score per criterium delen we in onvoldoende, matig, voldoende of goed in. De scores op alle criteria bepalen samen de organisatiekracht van de vereniging. Zie bijlage 1 voor meer uitleg over de methode.

Twee derde van de verenigingen organisatiekrachtig

64 procent van de sportverenigingen in dit onderzoek scoort goed of voldoende op de index organisatiekracht (figuur 2.1). Deze verenigingen zijn in staat het sportaanbod voor hun (potentiële) leden te organiseren. De sportverenigingen uit Overijssel zijn gemiddeld iets vaker organisatiekrachtig dan het landelijke gemiddelde (60%).

Figuur 2.1
Organisatiekracht sportverenigingen Overijssel
 (in procenten, n=282)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen provincie Overijssel, 2024; Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Enschede, 2024.

Een kwart van de verenigingen scoort matig en een op de tien onvoldoende. Kleine en middelgrote verenigingen behoren vaker tot deze segmenten dan de grote verenigingen. Sportverenigingen zonder eigen sportaccommodatie en binnensportverenigingen scoren gemiddeld lager dan sportverenigingen met een eigen accommodatie en buitensportverenigingen.

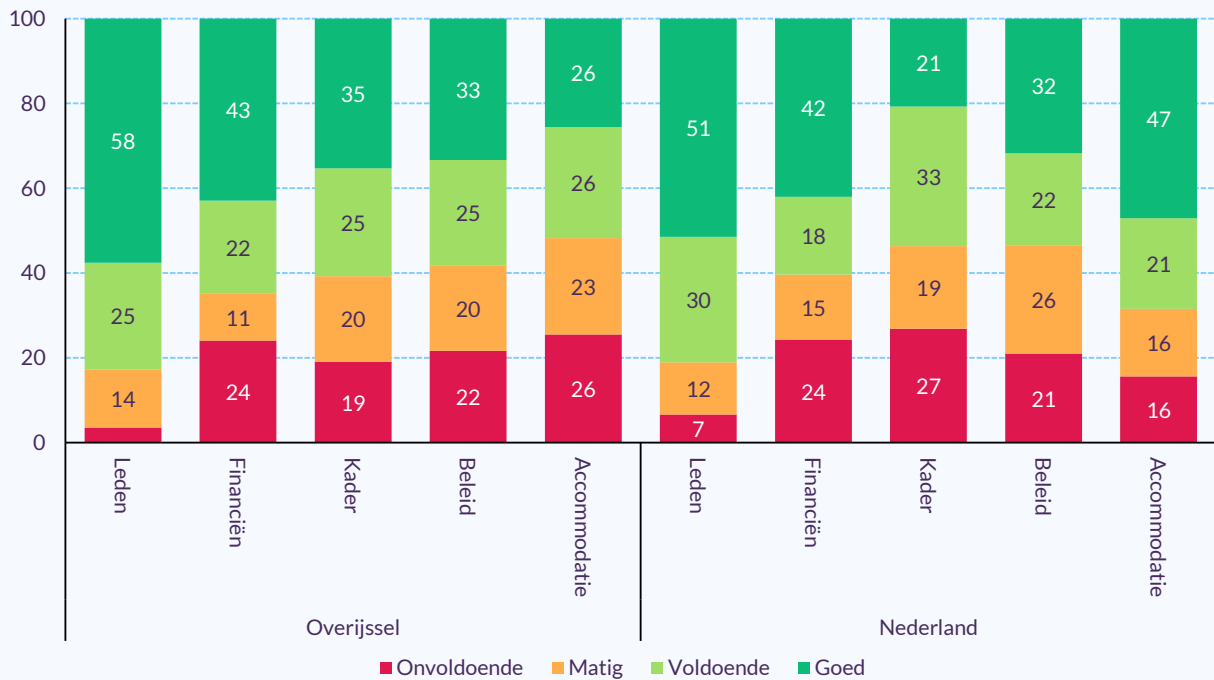
Beste scores op criterium leden

De Overijsselse sportverenigingen scoren binnen organisatiekracht het hoogst op het criterium leden. Ruim de helft scoort goed en een kwart voldoende (respectievelijk 58% en 25%, [figuur 2.2](#)). Grote verenigingen scoren het vaakst voldoende of goed (niet in figuur).

Figuur 2.2

Verdeling scores sportverenigingen Overijssel op criteria van organisatiekracht, in vergelijking met Nederland

(in procenten, n=282 (Overijssel) en n=363 (Nederland))

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen provincie Overijssel, 2024; Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Enschede, 2024.

Accommodaties en financiën aandachtspunten

Twee derde van de verenigingen scoort goed of voldoende op het criterium financiën (43% goed en 22% voldoende). Toch scoort ook een kwart onvoldoende (24%). Dit zijn met name kleine en middelgrote verenigingen. Er zijn geen grote verschillen tussen verenigingen met of zonder eigen accommodatie of tussen binnen- en buitensportverenigingen.

Op de criteria kader en beleid scoren drie op de vijf verenigingen voldoende (beide 25%) of goed (respectievelijk 35% en 33%). Middelgrote verenigingen scoren het minst goed op het criterium kader (52% voldoende of goed, niet in figuur). Op het criterium beleid scoren grote verenigingen beter dan middelgrote en kleine verenigingen (respectievelijk 70%, 53% en 50% voldoende of goed). Buitensportverenigingen en verenigingen die beschikken over een eigen accommodatie scoren op beleid beter dan binnensportverenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie.

De sportverenigingen uit Overijssel scoren het minst goed op het criterium accommodatie. De helft van de verenigingen scoort onvoldoende of matig (48%). Verenigingen zonder eigen accommodatie en binnensportverenigingen scoren iets vaker onvoldoende of matig dan verenigingen met een eigen accommodatie en buitensportverenigingen (niet in figuur).

2.2 Maatschappelijke oriëntatie

Om meer inzicht te krijgen in de bredere maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen buiten het aanbieden van regulier sportaanbod hebben we de index maatschappelijke oriëntatie ontwikkeld.

De index bestaat uit twee criteria: maatschappelijke activiteit en maatschappelijke intentie. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen. Maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol.

De score per criterium delen we in onvoldoende, matig, voldoende of goed in. De scores van de twee criteria bepalen de mate van brede maatschappelijke oriëntatie van een vereniging.

Twee op de vijf verenigingen maatschappelijk georiënteerd

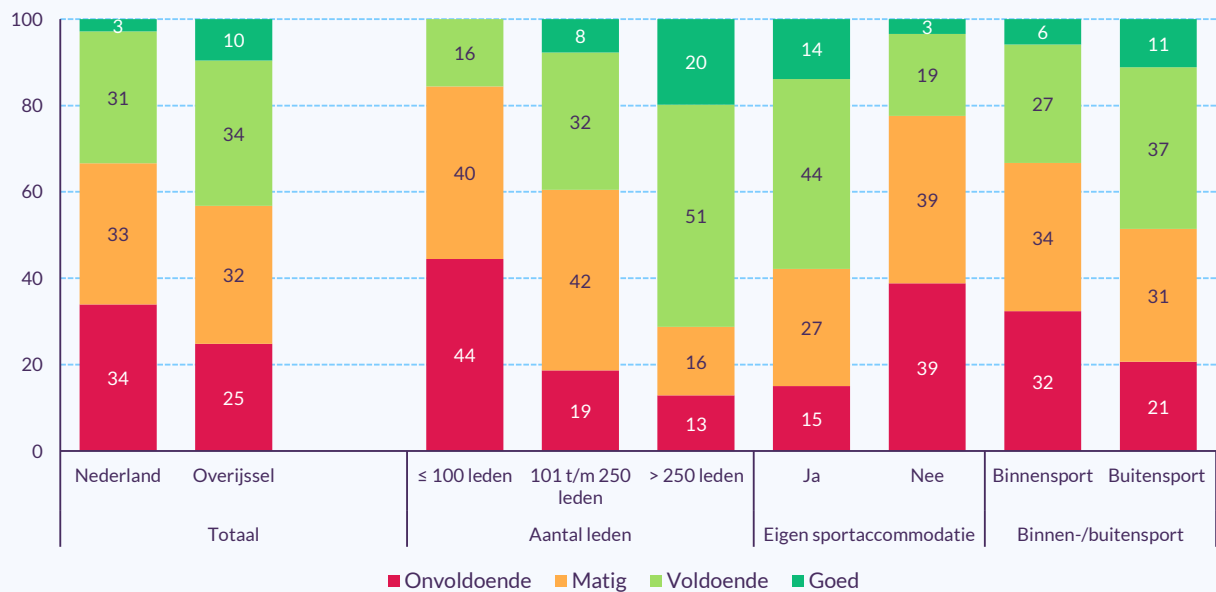
44 procent van de Overijsselse sportverenigingen scoort voldoende of goed op de index maatschappelijke oriëntatie ([figuur 2.3](#)). De verenigingen scoren hoger dan het landelijke gemiddelde. Een kwart van de verenigingen is onvoldoende maatschappelijk georiënteerd (25%), een op de drie matig (32%).

Er is een aanzienlijk verschil in de scores op de index maatschappelijke oriëntatie van grote en kleine verenigingen. Twee derde van de grote verenigingen scoort voldoende of goed (71%). Geen enkele kleine vereniging is goed maatschappelijk georiënteerd. 16 procent scoort voldoende. De scores van de middelgrote verenigingen zitten tussen die van de kleine en grote verenigingen in.

Sportverenigingen die beschikken over een eigen sportaccommodatie, scoren veel vaker voldoende of goed dan sportverenigingen die geen eigen accommodatie hebben (58% vs. 22%). Dit is in mindere mate ook het geval voor buitensportverenigingen ten opzichte van binnensportverenigingen (48% vs. 33%).

Figuur 2.3
Maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen in Overijssel

(in procenten, n=282)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen provincie Overijssel, 2024; Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Enschede, 2024.

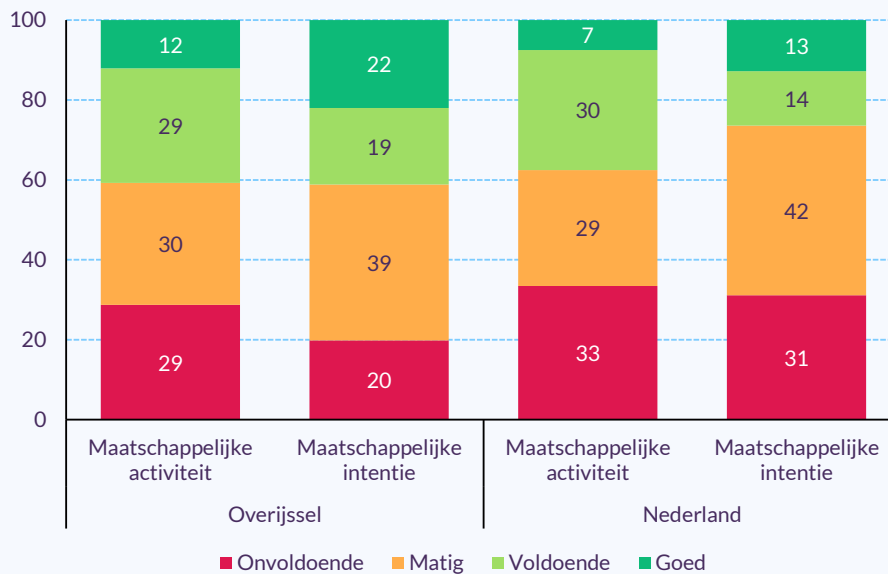
Twee op de vijf maatschappelijk actief

Twee op de vijf verenigingen scoren voldoende of goed op het criterium maatschappelijke activiteit ([figuur 2.4](#)). Deze verenigingen vervullen een maatschappelijke rol door samen te werken met anderen, betrokken te zijn bij projecten of activiteiten te organiseren voor niet-leden. Dit zijn met name grote verenigingen, verenigingen met een eigen sportaccommodatie en buitensportverenigingen (niet in figuur).

Figuur 2.4

Verdeling scores sportverenigingen Overijssel op criteria van maatschappelijke oriëntatie, in vergelijking met Nederland

(in procenten, n=282 (Overijssel) en n=363 (Nederland))

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen provincie Overijssel, 2024; Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Enschede, 2024.

Twee op de vijf willen maatschappelijke oriëntatie vergroten

Twee op de vijf verenigingen scoren voldoende of goed op de index maatschappelijke intentie (43%). Deze verenigingen willen maatschappelijk(er) worden. Opnieuw scoren grote verenigingen, verenigingen met een eigen sportaccommodatie en buitensportverenigingen het hoogst (niet in figuur).

Verenigingen die nog niet maatschappelijk actief zijn, tonen in beperkte mate de intentie om dit wel te worden. Een kwart van de verenigingen die matig of onvoldoende scoort op maatschappelijke activiteit, scoort voldoende of goed op maatschappelijke intentie (24%, niet in figuur).

2.3 Vitaliteit

In deze paragraaf bespreken we hoe vitaal de verenigingen in Overijssel zijn. Dat brengen we in beeld door organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie te combineren. De matrix die zo ontstaat, is een hulpmiddel voor segmentatie van verenigingen ([figuur 2.5](#)). Met de vitaliteitsindex zijn globaal vier soorten verenigingen te onderscheiden: de zogeheten kwetsbare verenigingen, maatschappelijke verenigingen, krachtige verenigingen en vitale verenigingen.

Drie op de tien verenigingen is vitaal

Drie op de tien sportverenigingen uit Overijssel behoren tot het segment vitale vereniging. Deze verenigingen zijn in staat het sportaanbod voor de leden te

verzorgen en zijn maatschappelijke georiënteerd. Het aandeel vitale verenigingen in Overijssel is hoger dan het landelijke gemiddelde (24%). Met name grote verenigingen, verenigingen met een eigen sportaccommodatie en buitensportverenigingen behoren tot het segment vitaal (niet in figuur).

Figuur 2.5
Vitaliteitsmatrix sportverenigingen Overijssel
 (in procenten, n=282)

		Organisatiekracht totaal			
		Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed
Maatschappelijk totaal	Onvoldoende	4	6	11	3
	Matig	4	8	15	5
	Voldoende	3	7	15	9
	Goed	0	3	4	3

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen provincie Overijssel, 2024; Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Enschede, 2024.

Een op de drie vereniging is krachtig

Een derde van de verenigingen is te kwalificeren als krachtig. Krachtige verenigingen scoren voldoende of goed op de index organisatiekracht, maar onvoldoende of matig op de index maatschappelijke oriëntatie. De helft van de kleine verenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie behoort tot dit segment (respectievelijk 49% en 45%, niet in figuur). Landelijk behoort 37 procent tot het segment krachtige verenigingen.

Een op de acht verenigingen is maatschappelijk

13 procent van de verenigingen in Overijssel scoort onvoldoende of matig op de index organisatiekracht, maar is wel voldoende of goed maatschappelijk georiënteerd. Dit zijn de maatschappelijke verenigingen. Dit geldt vaker voor middelgrote en grote verenigingen dan voor kleine verenigingen. Door de organisatiekracht te vergroten kunnen deze verenigingen zich ontwikkelen tot vitale verenigingen. Het aandeel maatschappelijke verenigingen is in dit onderzoek hoger dan het landelijke gemiddelde (9%).

Kwart van de verenigingen is kwetsbaar

Een kwart van de sportverenigingen in dit onderzoek behoort tot het segment kwetsbaar (23%). Dit zijn de verenigingen die op beide indexen onvoldoende of matig scoren. Landelijk geldt dit voor 30 procent van de sportverenigingen. Kwetsbare verenigingen in Overijssel zijn vaker kleine verenigingen, verenigingen die niet over een eigen sportaccommodatie beschikken en binnensportverenigingen.

Bijlage 1 - Methodiek

Berekening score organisatiekracht

Organisatiekracht bestaat uit vijf criteria: beleid, leden, kader, accommodatie en financiën. Elk criterium van organisatiekracht bestaat uit vragen van de verenigingsmonitor waarop verenigingen een score krijgen.

De verenigingen kunnen op elk criterium maximaal 100 punten halen. Ze scoren een onvoldoende wanneer ze minder dan 40 procent van de punten voor een criterium halen. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

De totaalscores van alle vijf de criteria bepalen de totaalscore voor organisatiekracht, waardoor verenigingen op deze totaalscore maximaal 500 punten kunnen behalen. Deze totaalscore delen we vervolgens opnieuw in onvoldoende, matig, voldoende en goed in, volgens de hierboven genoemde indeling.

Berekening score maatschappelijke oriëntatie

De maatschappelijke oriëntatie bestaat uit twee criteria: maatschappelijke intentie en maatschappelijke activiteit. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen: wat ondernemen en organiseren verenigingen in het kader van een bredere maatschappelijke oriëntatie? Maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol: zijn verenigingen van plan een bredere maatschappelijke oriëntatie op zich te nemen?

Verenigingen kunnen op het criterium maatschappelijke activiteit maximaal 100 punten en op het criterium maatschappelijke intentie maximaal 70 punten halen. Ze scoren onvoldoende als ze minder dan 40 procent van de punten voor een criterium halen. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

De scores op de beide criteria bepalen de uiteindelijke totaalscore op de index maatschappelijke oriëntatie. Dit betekent dat verenigingen maximaal 170 punten kunnen halen. Deze totaalscore delen we vervolgens in dezelfde indeling van onvoldoende, matig, voldoende en goed in.

Toelichting totaalscores

De totaalscores voor zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie zijn een optelsom van de onderliggende criteria. Dit betekent dat een vereniging die een onvoldoende op de totale organisatiekracht haalt, niet per definitie op elk criterium een onvoldoende heeft behaald. Een vereniging kan bijvoorbeeld drie keer een onvoldoende, één keer een voldoende en één keer een goed hebben gescoord.

Gemiddelde scores

De gemiddelde score staat voor het gemiddelde aandeel van het maximaal te behalen aantal punten. De gemiddelde score is te vergelijken met het geven van een cijfer: een gemiddelde score van 7,5 betekent dat verenigingen gemiddeld een cijfer van 7,5 scoren op dat criterium en daarmee een voldoende behalen (≥ 8 is een 'goed'). De gemiddelde score kan aanvullend werken bij de interpretatie van de scores.

Niels Meulenbroeks
n.meulenbroeks@mulierinstituut.nl

Janine van Kalmthout
j.vankalmthout@mulierinstituut.nl